

52101206: สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์

คำสำคัญ: ศาสนสถานแบบเขมร / ปราสาทแบบเขมร / เมืองสุโขทัย / การขุดค้นทางโบราณคดี

ภาควิชา โบราณคดี: การใช้พื้นที่แหล่งศาสนสถานแบบเขมรในเมืองเก่าสุโขทัย ในช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ 24 จากการขุดค้นทางโบราณคดี. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: รศ.มยุรี วีระประเสริฐ. 226 หน้า.

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการใช้พื้นที่แหล่งศาสนสถานแบบเขมรในเมืองเก่าสุโขทัย โดยการขุดค้นและวิเคราะห์หลักฐานทางโบราณคดีในพื้นที่ประชิดตัวปราสาท 3 แห่ง ได้แก่ ศาลตาผาแดง วัดพระพายหลวง และวัดศรีสวาย เพื่อทราบถึงประวัติและอายุสมัยของการใช้พื้นที่ตั้งแต่ก่อนการสร้างจนถึงการทิ้งร้าง ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

1. ช่วงประมาณพุทธศตวรรษที่ 17 – 18 ปรากฏร่องรอยการเข้ามาอยู่อาศัยหรือประกอบกิจกรรมในพื้นที่มาก่อน โดยกำหนดอายุจากเศษเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือ – ซ่งใต้ ซึ่งขุดพบในชั้นดินที่อยู่ใต้ชั้นทรายถมทำฐานปราสาท

2. พบหลักฐานร่วมกับชั้นการก่อสร้างปราสาท บ่งบอกอายุการสร้างดังนี้ ศาลตาผาแดง น่าจะสร้างราวครึ่งแรกพุทธศตวรรษที่ 18 วัดพระพายหลวง น่าจะสร้างราวครึ่งหลังพุทธศตวรรษที่ 18 และวัดศรีสวาย น่าจะสร้างราวครึ่งแรกพุทธศตวรรษที่ 19

3. พบหลักฐานเทคนิควิธีการก่อสร้างและสถาปัตยกรรมเพิ่มเติมคือ มีการเตรียมฐานรากปราสาท ด้วยการขุดหลุมแล้วถมบดอัดทรายสลับชั้นหิน สำหรับที่วัดพระพายหลวงพบว่าฐานไพทีปราสาทมิได้เป็นฐานบัวลูกฟูกตามระเบียบงานก่อสร้างปราสาทเขมรแต่อย่างใด และยังพบชุดเครื่องมือหลังคาหินเผาเนื้อแกร่งเคลือบสีเขียวมะกอก (จากแหล่งเตาบ้านเกาะน้อยรุ่นต้น) ได้แก่ กระเบื้องกาบกล้วย กระเบื้องเชิงชาย และบราลี ซึ่งน่าจะมีอายุร่วมสมัยกับระยะแรกสร้างปราสาท

4. พบหลักฐานใหม่และข้อมูลเพิ่มเติมที่สำคัญ ได้แก่ เตาหลอมสำริดที่ศาลตาผาแดง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19 กลุ่มภาชนะดินเผาบรรจุอัฐิที่วัดพระพายหลวง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19 – 20 ดอกไม้ใบไม้และชิ้นส่วนของคำที่วัดศรีสวาย ซึ่งน่าจะเป็นวัตถุมงคลทางศาสนาหรือเป็นสิ่งของอุทิศในพิธีกรรมปลงศพ อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19 – 21

5. การใช้พื้นที่แหล่งศาสนสถานแบบเขมรยังคงมีสืบเนื่องต่อมา ก่อนที่เมืองจะถูกทิ้งร้างไปในราวกลางพุทธศตวรรษที่ 22 ตามปรากฏจากหลักฐานเศษเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หมิงซึ่งพบอยู่ในชั้นดินทับถมระยะสุดท้าย

ภาควิชาโบราณคดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา

ปีการศึกษา 2556

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

52101206: MAJOR: HISTORICAL ARCHAEOLOGY

KEY WORD: KHMER STYLED SANCTUARY / KHMER STYLED PRASAT /
ANCIENT SUKHOTHAI / ARCHAEOLOGICAL EXCAVATION

PHANUWAT UEASAMAN : SEQUENTIAL LAND-USED AT THE KHMER SANCTUARIES OF
THE ANCIENT TOWN OF SUKHOTHAI PRIOR TO THE 19TH CENTURY CE, BASED ON
ARCHAEOLOGICAL EXCAVATION. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. MAYURIE
VERAPRASERT. 226 pp.

The purpose of the research is to figure out the sequential habitation and land use at three ancient Khmer styled sanctuaries; namely, San Ta Pha Daeng, Wat Phra Phai Luang and Wat Si Sawai, located in the ancient town of Sukhothai. Three test pits were excavated; one for each site. These finding obtained.

1. The first habitation and land use of the sites dated to the 12th-13th century CE is based on finds from the layer under the sandy earth fill of the monument's base; i.e. sherds of the Chinese Northern and Southern Song.

2. Finds from the layer of constructing monuments suggest that San Ta Pha Daeng was built in the late 12th century CE, Wat Phra Phai Luang the early 13th century CE and Wat Si Sawai the late 13th century CE.

3. Technique of consolidation of the monument's base is to burying sand and gravels, places alternately, layer-by-layer, in the ground before their basements were constructed. It is noticeable that the upper base of Wat Phra Phai Luang sanctuary did not follow the base form of the Khmer style and also found element of roof decoration; roof tiles, antefixes and finials made of green glazed stonewares (early Ko Noi kiln cluster) which were supposed to be contemporary with early phase of the monument.

4. New discoveries from excavations are as follows: a trace of bronze casting furnace at San Ta Pha Daeng, dated to the 14th century CE; group of burial jars at Wat Phra Phai Luang, dated to the 14th-15th century CE; and some gold leaves of Wat Si Sawai, probably a monastery's offering or a part of mortuary practice, dated to the 14th-16th century CE.

5. Sherds of the Chinese Ming dynasty were found from the last layer confirm that the Khmer styled sanctuaries were functioned until the early 17th century CE.

Department of Archaeology

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature

Academic Year 2013

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยการประสิทธิประสาทความรู้จากคณาจารย์ภาควิชา โบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร และการสนับสนุนจาก ผู้บังคับบัญชา พี่น้อง เพื่อนร่วมงานในกรมศิลปากร ซึ่งถือเป็น 2 องค์กรหลักที่สำคัญในวิถี “โบราณคดี” ของผู้วิจัย

สำหรับบุคคลที่ผู้วิจัยมีความประสงค์ขอขอบพระคุณเป็นพิเศษ มีดังนี้

รศ.มยุรี วีระประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่คอยให้คำแนะนำ ความรู้และความเมตตาด้วยดีตลอดมาตั้งแต่ทำการศึกษาในระดับปริญญาตรี

นักวิชาการผู้กรุณาช่วยวิเคราะห์หลักฐานทาง โบราณคดี และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ได้แก่ รศ.สุรพล นาถะพินธุ ดร.อมรา ศรีสุชาติ ดร.ปวีรบรรต ธรรมาปรีชากร ดร.อำพัน กิจงาม ดร.รัชณี ทศรัตน์ ผศ.ชวลิต ขาวเขียว ผศ.ดร.สฤณีพงศ์ ขุนทรง อ.ดร.กฤษณ์ วันอินทร์ นายสมเดช ติลามโนธรรม นายบัณฑิตย์ สมประสงค์ และนางสาววิไลลักษณ์ นาคศรี

ผู้ให้ความช่วยเหลือด้านการขุดค้น จัดการข้อมูลและหลักฐานทางโบราณคดี ได้แก่ นายภาคภูมิ อยู่พูล นางสาวธนิกานต์ วรรณมานนท์ นายรัชชัช ชันไพศาลศิลป์ นางสาววัลรัตน์ ชัยนราพิพัฒน์ นางสาวกัญชิตา ทองนพ นางสาวพิมพ์ชนก พงษ์เกษตร์กรรม นางสาวดวงพร กันย์สิงห์เสณี นายชาญชัย ศรีกัญญา รวมทั้งเจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (น้ำเพย น้ำราญ น้ำเนย น้ำสุด น้ำขัน พี่แขก พี่เอ๋) และเพื่อนๆ นักศึกษาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ (พี่อิส แชมป์ เนภูมิ เค ฝ้าย จ๊ะ)

ที่สำคัญคือบุคคลอันเป็นที่รักและเคารพยิ่ง เป็นผู้ให้ทุกสิ่งทุกอย่างด้วยดีตลอดมา คือ บิดามารดา นายนิพนธ์ – นางอนงค์ เอื้อสามาลัย